DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)
10. januar 1990 *

I sag C-115/88,

angående en anmodning, som cour d'appel d'Aix-en-Provence i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Mario P. A. Reichert, Hans-Heinz Reichert og Ingeborg Kockler

mod

Dresdner Bank,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 16, nr. 1, i Bruxelles-konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden Sir Gordon Slynn, dommerne M. Zuleeg, R. Joliet, J. C. Moitinho de Almeida og F. Grévisse,

generaladvokat: J. Mischo
justitssekretær: assisterende justitssekretær J. A. Pompe

under henvisning til de indlæg, der er indgivet af:

— Dresdner Bank ved advokat Jestaedt,

— den franske regering ved Régis de Gouttes, bistået af Géraud de Bergues, som befuldmægtigede,

* Processprog: fransk.

— den tyske regering ved C. Böhmer, som befuldmægtiget,

— den britiske regering ved J. A. Gensmantel, Treasury Solicitor's Department, bistået af C. L. Carpenter, Lord Chancellor's Department, som befuldmægtigede,

— den italienske regering ved avvocato dello Stato O. Fiumara, som befuldmægtiget,

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved G. Kremlis, Kommissionens Juridiske Tjeneste, bistået af G. Cherubini, italiensk tjenestemand tilknyttet Kommissionen inden for rammerne af udvekslingsordningen for medlemsstaternes tjenestemænd, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten og efter mundtlig forhandling den 7. november 1989,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 22. november 1989,

afsagt følgende

Dom

1 Ved dom af 18. november 1987, indgået til Domstolen den 11. april 1988, har Cour d'appel d'Aix-en-Provence i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (herefter benævnt »konventionen«) forelagt et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af konventionens artikel 16, nr. 1.

2 Spørgsmålet er blevet rejst under en retssag, som føres mellem på den ene side ægtefællerne Reichert og deres søn Mario Peter Antonio Reichert og på den anden side Dresdner Bank.

3 Ægtefællerne Reichert, der er bosiddende i Forbundsrepublikken Tyskland og ejer faste ejendomme, der er beliggende i Antibes kommune (departementet Alpes-Maritimes, Frankrig), overdrog ved gave selve ejendomsretten over ejendommene til deres søn Mario Reichert ved et dokument oprettet for notar i Creutzwald (departementet Moselle, Frankrig). Dresdner Bank, der er ægtefællerne Reicherts kreditor, anfægtede denne gavedisposition ved sagsanlæg for Tribunal de grande instance de Grasse, i hvis retskreds de omhandlede ejendomme er beliggende, under påberåbelse af artikel 1167 i den franske code civil, i henhold til hvilken kreditorer »i eget navn kan anfægte retshandler, som debitor har indgået under retsstridig tilsidesættelse af kreditorernes rettigheder«, den såkaldte »actio pauliana«.

4 Tribunal de grande instance de Grasse fastslog ved dom af 20. februar 1987, at retten var kompetent til at pådømme sagen — hvilket ægtefællerne Reichert havde bestridt — i henhold til konventionens artikel 16, nr. 1, hvorefter »retterne i den kontraherende stat, hvor ejendommen er beliggende, er enekompetente, uden hensyn til bopæl, i sager om rettigheder over fast ejendom...«.

5 Denne afgørelse indbragte ægtefællerne Reichert i form af et kæremål om kompetencespørgsmålet for Cour d'appel d'Aix-en-Provence, der har besluttet at udsætte afgørelsen og forelægge Domstolen følgende spørgsmål:

»Skal det forhold, at Bruxelles-konventionen i sager om rettigheder over fast ejendom samt om leje eller forpagtning af fast ejendom gør retterne i den kontraherende stat, hvor ejendommen er beliggende, enekompetente, forstås således, at konventionen herved regulerer kompetencespørgsmålet uden henvisning til inddelingen af søgsmålene i sager om obligatoriske rettigheder, sager om tinglige rettigheder og sager om blandede rettigheder, og at der kun tages hensyn til det underliggende retsforhold, dvs. indholdet af de omtvistede rettigheder, således at den dermed opstillede kompetenceregel gør det muligt for en kreditor, der anfægter retshandler, som hans debitor har indgået under resstridig tilsidesættelse af kreditors rettigheder — i det foreliggende tilfælde en gave i form af tinglige rettigheder over fast ejendom — at anlægge sag ved retten i den kontraherende stat, hvor ejendommen er beliggende?«

6 Vedrørende hovedsagens faktiske omstændigheder, retsforhandlingernes forløb og de for Domstolen indgivne indlæg henvises i øvrigt til retsmøderapporten. Disse omstændigheder omtales derfor kun i det følgende, såfremt det på de enkelte punkter er nødvendigt for forståelsen af Domstolens argumentation.

7 Det fremgår af spørgsmålets ordlyd såvel som af præmisserne til den af Cour d'appel d'Aix-en-Provence afsagte dom, at appelretten ønsker klarlagt, om anvendelsesområdet for konventionens artikel 16, nr. 1, omfatter det tilfælde, at en kreditor under et søgsmål, der er hjemmel for i et nationalt retssystem — i denne sag et almindeligt omstødelsessøgsmål (actio pauliana) i fransk ret — anfægter en gavedisposition vedrørende en fast ejendom, som debitor efter kreditors opfattelse har foretaget til skade for kreditors rettigheder.

8 Indledningsvis bemærkes, at betydningen af begrebet »sager om rettigheder over fast ejendom« bør fastlægges selvstændigt i fællesskabsretten med henblik på i videst muligt omfang at sikre, at de af konventionen følgende rettigheder og forpligtelser bliver lige og ensartede for de kontraherende stater og de af konventionen berørte personer; dette er i overensstemmelse med Domstolens praksis vedrørende andre bestemmelser om enekompetence i artikel 16, jfr. dom af 14. december 1977, Sanders mod Van der Putte (73/77, Sml. s. 2383, begrebet »leje eller forpagtning af fast ejendom«, artikel 16, nr. 1), og dom af 15. november 1983, Duijnstee mod Lodewijk Goderbauer (288/82, Sml. s. 3663, begrebet sag »om registrering eller gyldighed af patenter«, artikel 16, nr. 4).

9 Det bemærkes endvidere, at artikel 16, som allerede tidligere fastslået af Domstolen, ikke bør fortolkes videre, end dens formål kræver, da bestemmelsen har den virkning, at parterne fratages den ret til valg af værneting, som de ellers ville have, og at de i visse tilfælde kan sagsøges ved en ret, som ikke er nogen af parternes hjemting (dom af 14. december 1977, Sanders mod Van der Putte, jfr. ovenfor).

10 Det må således tages i betragtning, at den afgørende begrundelse for, at retterne i den kontraherende stat, hvor ejendommen er beliggende, er enekompetente, er, at retten på det sted, hvor den faste ejendom er beliggende, bedst er i stand til at skaffe sig kendskab til de faktiske forhold og anvende de gældende retsregler og sædvaner, som normalt er reglerne og sædvanerne i den stat, hvor ejendommen er beliggende (dom af 14. december 1977, Sanders mod Van der Putte, jfr. ovenfor, og dom af 15. januar 1985, Rösler mod Rottwinkel, 241/83, Sml. s. 99).

11 Artikel 16, nr. 1, skal herefter fortolkes således, at enekompetencen for retterne i den kontraherende stat, hvor den faste ejendom er beliggende, ikke omfatter samtlige sager om rettigheder over fast ejendom, men kun de sager, hvori der inden for

Bruxelles-konventionens anvendelsesområde skal tages stilling til en fast ejendoms udstrækning og bestanddele, ejendommens ejer- og besiddelsesforhold, eller eksistensen af andre tinglige rettigheder over ejendommen med henblik på at sikre indehaverne af disse rettigheder beskyttelse af de beføjelser, der knytter sig til deres ret.

12 Under et almindeligt omstødelsessøgsmål, den såkaldte actio pauliana, hviler proceskravet på en fordringsret, nemlig kreditors krav på sin skyldner, og søgsmålet har til formål at sikre kreditors adgang til at søge fyldestgørelse i debitors formue. Såfremt kreditor får medhold i søgsmålet, kan den disposition, debitor har truffet til skade for kreditors rettigheder, ikke gøres gældende over for denne kreditor og kun denne. Hertil kommer, at det ved behandlingen af en sådan sag ikke er nødvendigt at vurdere faktiske forhold eller anvende regler og sædvaner, der knytter sig til det sted, hvor ejendommen er beliggende, hvilket netop er de hensyn, der kan begrunde et værneting i den stat, hvor ejendommen er beliggende.

13 I henhold til nogle medlemsstaters regler om offentliggørelse af forhold vedrørende faste ejendomme skal der gives offentlig meddelelse om søgsmål, hvorunder dispositioner vedrørende rettigheder, der er omfattet af reglerne, påstås omstødt eller frakendt retsvirkning i forhold til tredjemand, samt om domstolenes afgørelser i disse sager, men dette kan ikke i sig selv begrunde en enekompetence for domstolene i den kontraherende stat, hvor den faste ejendom, der er genstand for de nævnte rettigheder, er beliggende. Retsbeskyttelsen af tredjemand, som er begrundelsen for et sådant påbud i national ret, kan nemlig om fornødent sikres ved offentliggørelse på den måde og på det sted, som foreskrives i lovgivningen i den kontraherende stat, hvor ejendommen er beliggende.

14 Det følger af det anførte, at det i sagen omhandlede søgsmål, der anlægges af en kreditor med påstand om, at en aftale, hvorved hans debitor har solgt eller bortgivet en fast ejendom, skal omstødes, ikke er omfattet af anvendelsesområdet for artikel 16, nr. 1.

15 Det af Cour d'appel d'Aix-en-Provence stillede spørgsmål må herefter besvares med, at en sag, der anlægges af en kreditor med påstand om, at en retshandel vedrørende en tinglig rettighed over fast ejendom — som kreditor hævder er blevet indgået af hans skyldner til skade for hans rettigheder som kreditor — ikke kan gøres gældende over for ham, ikke falder ind under anvendelsesområdet for konventionens artikel 16, nr. 1.

Sagens omkostninger

16 De udgifter, der er afholdt af regeringerne for Den Franske Republik, Forbundsrepublikken Tyskland, Det Forenede Kongerige og Den Italienske Republik samt af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

vedrørende det spørgsmål, som Cour d'appel d'Aix-en-Provence har forelagt ved dom af 18. november 1987, for ret:

En sag, der anlægges af en kreditor med påstand om, at en retshandel vedrørende en tinglig rettighed over fast ejendom — som kreditor hævder er blevet indgået af hans skyldner til skade for hans rettigheder som kreditor — ikke kan gøres gældende over for ham, falder ikke ind under anvendelsesområdet for konventionens artikel 16, nr. 1.

Slynn Zuleeg

Joliet Moitinho de Almeida Grévisse

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 10. januar 1990.

J.-G. Giraud
Justitssekretær

G. Slynn
Formand for Femte Afdeling